

Briselē, 2023. gada 16. oktobrī
(OR. en)

Starpiestāžu lieta:
2023/0373(COD)

14248/23
ADD 6

ENV 1129
MI 862
IND 535
CONSOM 367
COMPET 996
MARE 22
PECHE 439
RECH 452
SAN 593
ENT 215
ECOFIN 1053
CODEC 1895
IA 259

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 16. oktobris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2023) 333 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS <i>Pavaddokuments dokumentam</i> Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULAI par plastmasas granulu zudumu novēršanu nolūkā samazināt piesārņotību ar mikroplastmasu

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2023) 333 *final*.

Pielikumā: SWD(2023) 333 *final*

Briselē, 16.10.2023.
SWD(2023) 333 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULAI
par plastmasas granulu zudumu novēršanu nolūkā samazināt piesārņotību ar
mikroplastmasu

{COM(2023) 645 final} - {SEC(2023) 346 final} - {SWD(2023) 330 final} -
{SWD(2023) 332 final}

A. Rīcības nepieciešamība

Kāda ir problēmas būtība, un kāpēc tā ir ES līmeņa problēma?

To veida un lieluma dēļ plastmasas granulas tiek uzskatītas par mikroplastmasu. Piesārņotība ar mikroplastmasu sabiedrībā un zinātnieku aprindās raisa aizvien lielākas bažas. Mikroplastmasa vidē nonāk no 1) nepareizi izmestiem, likvidētiem vai vidē pamestiem lielākiem plastmasas izstrādājumiem, kas noārdās, 2) tādu produktu izmantošanas, kas satur tīši pievienotu mikroplastmasu, un 3) mikroplastmasas netīšas atdalīšanās. Šīs iniciatīvas mērķis pēc iepriekšējās izmeklēšanas, kura tika veikta, lai apzinātu un raksturotu galvenos avotus, ir pievērsties vienam no šiem netīšas atdalīšanās avotiem.

Šī iniciatīva ir vērsta uz plastmasas granulām, kas ir vispārīgs termins, ko izmanto, lai apzīmētu visu plastmasas izstrādājumu izejvielu, kura var būt dažādos veidos (granulas, pārslas, pulveris utt.). Ja granulas zūd vidē, tās ir trešais lielākais avots, no kura mikroplastmasa nonāk vidē. Minētajā pētījumā aplēsts, ka katru gadu zūd 52–184 tūkstoši tonnu granulu (2019. gada dati). Kad granulas ir nonākušas vidē, tās ir gandrīz neiespējami savākt, tās ir ārkārtīgi mobilas un ir zināms, ka tās ēd dažādi organismi un dzīvnieki, radot kaitējumu bioloģiskajai daudzveidībai un ekosistēmām, kā arī, iespējams, cilvēku veselībai. Granulas var sadalīties mazākās daļiņās, kas tādējādi var nodarīt vēl lielāku kaitējumu to lielāka skaita un mazāka izmēra dēļ. Granulu zudumi visos piegādes ķēdes posmos (ražotājiem, pārstrādātājiem, reciklētājiem, transporta un uzglabāšanas pakalpojumu sniedzējiem, cisternu tīrīšanas stacijām) rodas galvenokārt sliktas granulu apstrādes prakses dēļ, un tāpēc no tiem lielā mērā var izvairīties.

Šo slikto granulu apstrādes praksi rada vairāki faktori:

- visā piegādes ķēdē trūkst informētības par šo zudumu apjomu, to ietekmi un to, kā tos novērst,
- nav ekonomiska stimula samazināt granulu zudumus, jo nodarītais kaitējums nav internalizēts granulu cenā, un
- nav spēkā esoša tiesiskā regulējuma, kas visaptveroši risinātu granulu apstrādi visā piegādes ķēdē.

Kas šajā jomā būtu jāsasniedz?

Šī iniciatīva būtiski palīdz izpildīt saistības, kas noteiktas Eiropas zaļajā kursā, plastmasas stratēģijā, aprites ekonomikas rīcības plānā un nulles piesārņojuma rīcības plānā. Tās mērķis ir samazināt piesārņotību ar mikroplastmasu, nepieļaujot un samazinot tādus granulu zudumus vidē, ko rada pašreizējā granulu apstrādes prakse. Tas ir iedalīts trīs konkrētos mērķos:

- (1) samazināt un novērst granulu zudumus līdz līmenim, kas atbilst Komisijas izvirzītajam mērķrādītājam — līdz 2030. gadam par 30 % samazināt mikroplastmasas daudzumu, kas nonāk vidē (salīdzinājumā ar 2016. gada līmeņiem);
- (2) uzlabot informāciju par granulu zudumu apjomu visā piegādes ķēdē un
- (3) nodrošināt, ka tiek pienācīgi mazināta saistīto pasākumu ietekme uz piegādes ķēdē iesaistītajiem MVU.

Kāda ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)?

Piesārņotība ar granulām ir pārrobežu problēma, jo granulas ir mobilas vidē un granulu apstrādes darbībām un piegādes ķēdēm ir pārrobežu raksturs. Rīcība tikai valsts līmenī vien nevar atrisināt šo problēmu, savukārt ES līmeņa rīcība nodrošinās augstu vides aizsardzības līmeni visā ES.

ES līmeņa rīcība novērsīs iekšējā tirgus sadrumstalotību, nodrošinot, ka uz visiem uzņēmumiem attiecas vienādi noteikumi, tādējādi nodrošinot vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Tā palīdzēs

aptvert visu piegādes ķēdi un būs rentablāka nekā pasākumi nozaru vai valsts līmenī.
B. Risinājumi
Kādi risinājumu varianti ir pieejami izvērztā mērķu sasniegšanai? Vai ir kāds vēlmais risinājums?
Pamatojoties uz literatūras apskatu un ieinteresēto personu ieguldījumu (sākotnējā ietekmes novērtējumā, atklātajā sabiedriskajā apspriešanā (ASA) un MVU paredzētajā aptaujā), tika apsvērti četri rīcībpolitiskie risinājumi: 1. risinājums: obligāta standartizēta granulu zudumu mērīšanas metodika; 2. risinājums: jaunā ES tiesību aktā noteiktas obligātās prasības (kuru pamatā ir nozares paraugprakse, piemēram, <i>Operation Clean Sweep</i>) attiecībā uz granulu zudumu nepieļaušanu un samazināšanu ar obligātu uzņēmumu sertifikāciju, kā arī trīs apakšrisinājumi, kas paredz mazāk stingras prasības: 2.a) mikrouzņēmumiem; 2.b) mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem; 2.c) mikrouzņēmumiem, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem; 3. risinājums: uzlabots iepakojums granulu loģistikai un 4. risinājums: ES mērķrādītājs attiecībā uz granulu zudumu samazināšanu. Vēlamais risinājums tika izveidots, izmaksu ziņā vislietderīgāko risinājumu apvienojot ar risinājumu, kas ir vispiemērotākais paredzamo vidisko, ekonomisko un sociālo seku, administratīvo izmaksu un lietderības, efektivitātes, saskanības un proporcionalitātes ziņā. Vēlamais rīcībpolitiskais risinājums ir 1. risinājuma (obligāta standartizēta granulu zudumu mērīšanas metodika) un 2.b apakšrisinājuma (jaunā ES tiesību aktā noteiktas obligātās prasības ar mazāk stingrām prasībām mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem) kombinācija. Ar 1. risinājumu tiks uzlabota informācija par granulu zudumu apjomu visā piegādes ķēdē (2. mērķis). Ar 2.b apakšrisinājumu tieši tiks samazināts ES vidē zudušo granulu daudzums (1. mērķis), vienlaikus mazinot ietekmi uz MVU piegādes ķēdē (3. mērķis). Katra rīcībpolitiskā risinājuma samazināšanas potenciāls tika aplēsts un izteikts ar diapazonu, jo ar granulu zudumu pamatscenāriju ir saistīta zināma nenoteiktība. Tomēr dažādu risinājumu salīdzinājums ir samērā skaidrs, jo tas parāda, kā risinājumi ir sarindojami.
Ko par šo jautājumu domā dažādas ieinteresētās personas? Kuras grupas atbalsta kuru variantu?
ASA laikā aptuveni 80 % respondentu piekrita, ka mikroplastmasas radītais piesārņojums ir bīstams videi un cilvēku veselībai. Vairums piekrita, ka pašreizējās ar granulām saistītās darbībās ir veikta nepareiza apstrāde, un 87 % respondentu aicināja ieviest visaptverošu ES līmeņa tiesību sistēmu attiecībā uz granulu apstrādes uzņēmumiem. NVO pilnībā atbalsta saskaņotu obligāto prasību noteikšanu ES līmenī. Ražotāji arī uzskata, ka šīs prasības būtu viegli un ātri īstenojamas, ja to pamatā būtu pašreizējā sertifikācijas sistēma (<i>Operation Clean Sweep</i>). Reciklētāji arī atbalsta ES līmeņa prasības, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus. Pārstrādātāji, kas galvenokārt ir MVU, ziņoja, ka dažas prasības būtu grūti īstenot ierobežoto resursu dēļ. MVU paredzētās aptaujas laikā mikrouzņēmumi un mazie uzņēmumi norādīja, ka dažu obligāto prasību izpildes izmaksas tiem būtu pārāk apgrūtinājošas, un lielākā daļa respondentu kā atbalsta pasākumus, kas novērst granulu zudumus tiem palīdzētu visvairāk, minēja finansiālo atbalstu un mērīšanas standartu. Tāpēc vēlmais risinājums atbilst ieinteresēto personu viedoklim, un tam vajadzētu būt pieņemamam

gan attiecīgajām ieinteresētajām personām, gan plašai sabiedrībai.
C. Vēlamā risinājuma ietekme
Kādi būtu ieguvumi no vēlamā risinājuma?
Vēlamajā risinājumā paredzētie pasākumi nodrošina, ka uz visu granulu piegādes ķēdi ES attiecas vienas un tās pašas obligātās prasības. Paredzams, ka tas palīdzēs par 60–83 % samazināt vidē nonākušo granulu daudzumu (25–141 tūkstoši tonnu gadā), tādējādi palīdzot sasniegt aptuveni vienu ceturto daļu no vispārīgā 30 % samazinājuma mērķrādītāja, ko Komisijas izvirzījusi 2030. gadam attiecībā uz vidē nonākušo mikroplastmasu. Granulu zudumu samazināšana labvēlīgi ietekmē vidi un ekonomiku (piemēram, palielinot pievilcību tūristiem un palielinot zvejas nozveju, jo vidē būs mazāk granulu). Turklāt tas ir piesardzības pasākums pret iespējamu risku cilvēku veselībai. Skartajās teritorijās vietējām kopienām būs arī zemākas izmaksas, jo tām nebūs jāfinansē zudumu savākšana. Turklāt, pateicoties mērīšanas standartam, būs pieejami plašāki dati par granulu zudumiem. Uzņēmumiem būs daži izmaksu aiztaupījumi, jo tiem būs jāpiemēro tikai viens mērīšanas standarts, un tie zaudēs mazāk granulu. Tas, pateicoties tikai vienam obligāto prasību kopumam, nodrošinās tiem arī vienlīdzīgus konkurences apstākļus.
Kādas ir vēlamā risinājuma izmaksas?
Paredzams, ka ierosinātie pasākumi uzņēmumiem izmaksās papildu 376–491 miljonu eiro gadā, jo uzņēmumiem jāpielāgo savi preventīvie un samazināšanas pasākumi. Uzņēmumiem ir arī jāfinansē savi pasākumu ārējā revīzija un sertifikācija un pēc tam jāziņo publiskajām iestādēm. Lai gan saistībā ar mērīšanas standartu nepieciešamas sākotnējās pielāgošanas izmaksas robežās no 1,3–3,2 miljoniem ES, tā īstenošana ilgtermiņā ietaupa uzņēmumu naudu, jo uzņēmumiem ir jāpiemēro tikai viens mērīšanas process, lai izpildītu REACH regulā noteikto atsevišķo prasību ziņot par granulu zudumiem. Dalībvalstu publiskās iestādes saskaras ar dažām papildu apstrādes un izpildes izmaksām, jo tām ir jāizveido sertificēto uzņēmumu publisks reģistrs un jānodrošina atbilstība regulai. Tomēr to kompensē aiztaupījumi, kas rodas no tā, ka vairs nebūs jāveic savākšana. Ja granulu ražotāji granulu izmaksu nelielo pieaugumu neabsorbēs, patērētāji varētu saskarties ar plastmasas izstrādājumu izmaksu nelielu pieaugumu.
Kāda ir ietekme uz MVU un konkurētspēju?
Granulu piegādes ķēdē lielākā daļa uzņēmumu ir MVU. Lai gan ražotāji un reciklētāji lielākoties ir lielie uzņēmumi, tiek lēsts, ka aptuveni 89 % pārstrādātāju un aptuveni 96 % loģistikas uzņēmumu ir MVU. Lai novērtētu vēlamā risinājuma ietekmi uz MVU, tika veikta mērķorientēta aptauja. No 330 respondentiem vairākums ziņoja, ka būtu pieņemama mazāk stingra obligāto prasību versija. Tas tika ieviests, piemērojot 2.b apakšrisinājumu, kas paredz mazākas prasības mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem (piemēram, retāka ārējā revīzija, nav pienākuma ieguldīt konkrētās dārgās iekārtās vai procedūrās). Kā pieprasīja aptaujas respondenti, vēlamais risinājums ietver finansiālu un nefinansiālu atbalstu šiem mazākajiem uzņēmumiem un paredz iespēju dot tiem vairāk laika, lai tie varētu pielāgotos jaunajām prasībām. Kas attiecas uz ES plastmasas granulu nozares konkurētspēju kopumā, vēlamā risinājuma aplēstās izmaksas veido aptuveni 0,13 % no ES plastmasas nozares apgrozījuma, tādējādi neradot būtisku apdraudējumu nozares konkurētspējai. Lai gan smagāka ietekme varētu būt uz MVU, mazāk stingrām prasībām būtu jāpalīdz mazināt šo ietekmi uz MVU. Pasākumi attiecas tikai uz darbībām ES teritorijā.

Tiem būs ļoti neliela negatīva ietekme uz ES uzņēmumu starptautisko konkurētspēju. Tomēr ES uzņēmumiem būs priekšrocības, ja/kad citas valstis pieņems līdzīgas prasības, piemēram, izmantojot starptautisku nolīgumu, piemēram, globālu līgumu par plastmasas radīto piesārņojumu.
Vai ietekme uz valstu budžetiem un pārvaldes iestādēm būs vērā ņemama?
Būs nelielas izmaksas (313 000 EUR pirmajā gadā un 125 000 EUR gadā ES), kas saistītas ar ziņojumu par ārējo revīziju un regulas izpildi apstrādi.
Vai paredzama kāda cita būtiska ietekme?
Nē.
Vai iniciatīva atbilst proporcionālītātes principam?
Šīs iniciatīvas novērtējums liecina, ka vēlamais risinājums nepārsniedz to, kas ir nepieciešams iniciatīvas mērķu sasniegšanai. Tā atbilst tam, ko nozare norādījusi kā atbilstošu, lai efektīvi samazinātu granulu zudumus, un ietver mazāk stingras prasības mikrouzņēmumiem un mazajiem uzņēmumiem, kā tie ir norādījuši. Vēlmais risinājums ievērojami samazinās netīšu mikroplastmasas izdalīšanos, tādējādi radot ieguvumus videi un, iespējams, cilvēku veselībai, kas atsver ar to saistītās papildu izmaksas.
D. Sekojumpasākumi
Kad rīcībpolitika tiks izskatīta?
Vispārīgais 30 % samazinājuma mērķrādītājs attiecībā uz vidē nonākušo mikroplastmasas daudzumu ir noteikts 2030. gadam. Progress virzībā uz šā mērķrādītāja sasniegšanu tiks novērtēts ik pēc diviem gadiem (2024., 2026., 2028. un 2030. gadā) nulles piesārņojuma monitoringa ziņojumā. Pēc 2030. gada ziņojuma varētu tikt veikta iniciatīvas izskatīšana.